

Nyansattekurs 13.-14.03 2019:

RMP og miljøtilskudd

Arne Farup

seniorrådgiver landbruks- og reindriftsavdelinga

Fylkesmannen i Nordland

Førende for arbeidet med Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland (RMP)

(1) Landbruks- og matdepartementet (LMD)

...klima (skal) i større grad vektlegges i revidert Nasjonalt miljøprogram, dette skal også følges opp ved revidering av regionale miljøprogram og kommunale tiltaksstrategier.»

(Rundskriv 20.09.2017)

(2) Landbruksdirektoratet (L-dir):

Nasjonalt miljøprogram (NMP) - ferdig 01.11.2018

(2) Våre vurderinger av de regionale utfordringene

Innholdet i RMP for Nordland

- 1 Nasjonale føringer
- 2 Visjon, hovedmål og delmål for Nordland
- 3 Virkemidler
- 4 Satsingsområder i RMP for Nordland
- 5 Indikatorer for måloppnåelse
- 6 Kommunale tiltaksstrategier for landbruk og miljø
- 7 Noen utfordringer som ikke ivaretas i RMP
- 8 Andre aktuelle miljøvirkemidler i jordbruket
- 9 Regionalt miljøprogram - tilhørende dokumenter

RMP for Nordland - visjon og hovedmål

Visjon:

Levende Nordlandsbygder.

Hovedmål:

Bidra til å redusere klimautslipp og forurensing fra jordbruket, og sikre at biologiske, landskapsmessige og kulturhistoriske verdier i jordbrukets kulturlandskap ivaretas.

Dette skal skje samtidig med at det legges til rette for økt matproduksjon basert på en bærekraftig utnyttelse av gårdens ressurser.

RMP for Nordland - delmål

1. **Egenart og identitet:** *Stimulere til jordbruksdrift og skjøtsel som tar vare på kulturlandskapet i hele fylket.*
2. **Natur- og kulturverdier:** *Ta vare på verdifulle kulturlandskap, kulturminner, kulturmiljøer, naturtyper og leveområder for planter og dyr.*
3. **Miljøpåvirkning:** *Redusere miljøbelastningen fra jordbruket til vann, luft og jord.*
4. **Ressursforvaltning:** *Verne om matjorda og ta vare på beiteressursene. Sikre genressurser og drive et jordbruk som reduserer tap av næringsstoffer og jord. Ta vare på jordbrukets kulturlandskap som ressurs for ny næringsutvikling, opplevelser og helsebringende aktiviteter.*

Økonomiske virkemidler i RMP

- Miljøtilskudd i jordbruket
- Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)
- Tilskudd til drenering av jordbruksjord (grøfting)
- Fylkesvise midler i Klima og miljøprogrammet

Satsingsområder i RMP for Nordland

Målene i RMP skal nås gjennom disse satsingsområdene:

1. **Landskapet og kulturminnene:** *Hindre gjengroing av prioriterte kulturlandskap, og ivareta viktige kulturminner*
2. **Artene:** *Motvirke tap av biologisk mangfold*
3. **Vannet:** *Unngå forurensing av vann og vassdrag*
4. **Klimaet:** *Redusere jordbrukets negative påvirkning på det globale klimaet*
5. **Gårdens ressurser:** *Bidra til bærekraftig jordbruksproduksjon basert på inn- og utmarksressursene, og til etablering av tilleggsnæringer basert på lokale ressurser.*

Omtalen av satsingsområdene i RMP (eksempel)

4.4 Klimaet

4.4.1 Bakgrunn

4.4.2 Miljøutfordringer og status i Nordland

4.3.3 Prioriterte tiltak knyttet til Klimaet

4.3.4 Miljøtilskudd i jordbruket for reduserte klimautslipp

- Tiltakene under miljøtilskudd velges ut fra RMP-menyen.
- RMP viser hvilke av disse som det er mest aktuelt å innføre.
- Endelig utvelgelse skjer når Fylkesmannen fastsetter forskriften.

4.3.5 SMIL-tilskudd for reduserte klimautslipp

4.3.6 Andre tiltak som bidrar til reduserte klimautslipp

Kommunens oppfølging av RMP gjennom lokale tiltaksstrategier for landbruk og miljø

SMIL og miljøtilskudd i søknadsomgangen 2019

- Videreføre gjeldende strategier

SMIL og miljøtilskudd i søknadsomgangen 2020

- Rundskriv fra FM i løpet av mars
- Bruke 2019 til å utvikle nye lokale tiltaksstrategier:
 - Støtte opp om prioriteringene i RMP
 - Økt vektlegging av klima
 - Se SMIL i sammenheng med miljøtilskudd
 - Foreslå areal for miljøtilskudd til lokalt verdifulle jordbrukslandskap + ev. kulturhistoriske områder og prioriterte vassdrag for miljøtilskudd

Miljøutfordringer som ikke ivaretas i RMP

- Agronomi
- Energibruken i jordbruket
- Rowilt og beitebruk
- Reindrift og jordbruk
- Beitedyr på aweier
- Fremmede arter
- Elg og rådyr
- Avfallshandtering

Andre aktuelle miljøvirkemidler i jordbruket

- Tilskudd til **utvalgte kulturlandskap i jordbruket** (UKL)
- Tilskudd til **verdensarvområder**
- Tilskudd til **trua arter og naturtyper**

Miljøtilskudd i jordbruket – søknadsomgangen 2019

Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Nordland:

- Høringsfrist 1. april. Vedtas før påske(?)

Informasjon til søkerne og kommunene:

- På FMs nettside (forskrift, veiledningshefte mm)
- E-post til PT-søkerne
- Brev til kommunene (kopi per e-post til saksbehandlerne)

Saksbehandlingen:

- Rundskriv fra L-dir. om saksbehandlingsrutiner (erstatte rundskriv 2018-17 datert 31.05.18)
- Seinest 20. aug.: Brev fra FM til kommunene med kommentarer til saksbehandlingen

Generelt om miljøtilskudd i jordbruket

Hvem:

- **Foretak registrert i Enhetsregisteret** som driver vanlig jordbruksproduksjon, og som i søknadsåret har gjennomført tiltak på areal som de disponerer
- **Godkjente beitelag** som er registrert i enhetsregisteret, og som har samarbeid som hovedformål

Hva:

- **Tiltakene (ordningene) for Nordland** fastsettes i forskriften

Hvor mye:

- **21,9 mill. kr i Nordland** (søknadsomgangen 2018)
- **Tilskuddssatsene** fastsettes av FM
- **Noen tiltak avgrenses** med maks. beløp per søker

Tiltak (ordninger) velges fra RMP-menyen

Meny» for miljøtilskudd er fastsatt av Landbruksdirektoratet

Ca. 40 tiltak sortert under **8 aktivitetsområder:**

- *Kulturlandskap*
- *Biologisk mangfold*
- *Kulturminner og kulturmiljøer*
- *Friluftsliv*
- *Avrenning til vann*
- *Utslipp til luft*
- *Plantevern*
- *Miljøavtale*

Nasjonale instruks for regionale miljøtilskudd i jordbruket

(Fra Landbruksdirektoratet - siste versjon er datert 25.01.2019)

Inneholder:

- Kommentarer til høringsinnspill på forslag til nasjonal instruks
- Forskriftsmal
- Kommentarer til bestemmelsene i forskriftsmalen

Instruksen avgrensner det regionale handlingsrommet

- Fastsetter hovedmål samt mål for hvert enkelt tiltak
- Fastsetter generelle bestemmelser for søknad og saksbehandling
- Fastsetter nasjonale vilkår knyttet til tiltakene
- Avgrensner hvilke vilkår som kan fastsettes regionalt
- Tilskuddssatsene fastsettes av FM

Landbruksdirektoratet i e-post til FM 21.02.2019 :

«Det som er bestemmende for søker skal defineres i forskriften.»

Formål, mål og funksjonskrav

Formålet med miljøtilskudd (§ 1)

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

Instruksen fastsetter mål for hvert tiltak:

- Bindende for FM i tolkningen av bestemmelsene
- Sentrale for forvaltningen i veiledningen av søkerne
- Målene er ikke tatt inn i forskriften

Forskriftsmalen:

- Funksjonskrav erstatter målene for hvert enkelt tiltak.

Eksempel på formål og funksjonskrav

§ 16 Skjøtsel *av* [steingjerder, bakkemurer, trerekker og alléer]

Formål i instruksen:

«Formålet med tilskuddet er å stimulere til skjøtsel av kulturminner, for at de skal holdes vedlike og være synlige i kulturlandskapet.»

Funksjonskrav i forskriften:

«Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet.»

Fra forskriftsmalen om skjøtsel **av** *[steingjerder, bakkemurer, trerekker og alléer]:*

- Det kan gis tilskudd for skjøtsel **langs** *[steingjerder, bakkemurer, trerekker og alléer]* som grenser til jordbruksarealer.
- Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er **synlig i jordbrukslandskapet**.
- Fylkesmannen kan bestemme hvilke **områder** tilskuddet gjelder for, samt nærmere angi kriterier for hvilke **typer kulturminner** som skal være tilskuddsberettiget. Fylkesmannen kan sette nedre eller **øvre grense for antall meter** det kan gis tilskudd for.
- Tiltaksklasser: **bakkemurer, steingjerder, trerekker/alleer**.
- Tilskuddet utmåles per meter.

FMs forslag til tekst i forskriften

§ 16 Skjøtsel av steingjerder ~~bakkemurer, trerekker og alléer:~~

*Det kan gis tilskudd for skjøtsel langs **steingjerder** som grenser til jordbruksarealer.*

Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet.

*Tiltaksklasse: **steingjerder***

Tilskuddet utmåles per meter.

Steingjerder – uavklarte problemstillinger

- Skjøtsel av eller langs steingjerdet?
- Omfatter tilskuddet både skjøtsel av selve gjerdet og fjerning av vegetasjon?
- Hva er forskjellen på et steingjerde og ei røys?
- Krav om sammenhengende gjerde?
- Skjøtsel på den ene, eller begge sider?
- Forskjell på grensegjerder og andre?
- Når skal skjøtselen være gjennomført?

Søknadsfrister

Frister i søknadsomgangen 2018:

- 20. august for foretakene
- 1. november for beitelagene

Handlingsrommet i instruksen:

- Mellom 1. august og 20. oktober for foretakene
- 15. november for beitelagene

FMs forslag til frister fra søknadsomgangen 2019:

- 20. august for foretakene
- 15. november for beitelagene

Tiltak (ordninger) - endringer fra søknadsomgangen 2018 til 2019

Tiltak som utgår:

- Tilskudd til veikanter (ute av den nasjonale menyen)
- Vegetasjonszone ved åpen åker (ingen søkere)

Andre endringer:

- Tiltak slås sammen eller får endra innhold
- Nye eller endra funksjonskrav (hva en vil oppnå)
- Vilkår for skjøtselen endres
- Tilskuddssatser kan bli endret

Om de enkelte tiltakene i høringsdokumentet

§ 4 Drift av bratt areal

- Fortsatt bare tilskudd til slått (ikke til beite)
- Kun en sats: 1:5 eller brattere (ikke ulike satser for fra 1:5 til 1:13, og fra 1:3 og brattere)

§ 5 Drift av beitelag

- Tilskudd etter antall dyr sluppet på utmarksbeite

§6 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

§7 Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i utmark

§8 Slått av verdifulle jordbrukslandskap

(Tidligere kalt *Miljøtilskudd til beite/slått av lokalt verdifulle kulturlandskap*)

Søknadsomgangen 2019:

- Samme lokalt verdifulle areal som i 2018
- Oversikten må oppdateres og fastsettes som vedlegg til forskriften
- Fra 2019 inngår også areal i UKL- og verdensarvområdene

Før søknadsomgangen 2020:

- Gjennomgang/oppdatering av de lokalt verdifulle arealene
- Kommunene foreslår, FM vedtar

§9 Slått av slåttemark

§10 Beiting av kystlynghei

- Ingen vesentlige endringer i forhold til 2018

§11 Skjøtsel av trua naturtyper

- Ny ordning - kun for trua naturtyper på rødlista

§12 Friarealer for gås i Trøndelag og Nordland

- Ingen vesentlige endringer
- Nye kommuner kan ved behov inkluderes i ordningen

§13 Drift av seter

- Kravet om antall uker på setra økes fra 4 til 6
- For øvrig ingen vesentlige endringer

§14 Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

- Gravfelt og andre felt med automatisk fredete kulturminner
- For øvrig ingen vesentlige endringer

§15 Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner

- Gravhauger og andre enkelstående fredete kulturminner
- For øvrig ingen vesentlige endringer

§ 14 og 15 erstatter tiltakene:

Miljøtilskudd til skjøtsel av gravminner

Miljøtilskudd til skjøtsel gravfelt

Miljøtilskudd til skjøtsel av andre automatisk freda kulturminner

§16 Skjøtsel av steingjerder

- Skjøtsel skal skje langs gjerdet slik at det er synlig
- Uklart om hvilke øvrige krav FM kan sette.

§17 Skjøtsel av kulturhistoriske områder

Søknadsomgangen 2019:

- De samme områdene som i 2018
- Oversikt over hvilke områder skal følge som vedlegg til forskriften

Før søknadsomgangen 2020:

- Kommunene kan nominere nye områder
- Endre forskriften med oppdatert oversikt over hvilke områder

§18 Kantsone i eng

T.o.m. 2018:

- Prioriterte områder (vassdrag i Vestvågøy og Sømna)
- Max 30 m fra vassdraget til sonen
- Min. 5 meter bredde på selve sonen

Fra 2019:

- Prioriterte områder eller generell ordning?
- Nye nasjonale krav:
 - Sonene skal ikke sprøytes, og skal høstes ved slått eller beiting i søknadsåret
 - Ved ev. fornying skal jordbearbeiding og såing skje mellom 1.3 og 1.7
 - Bredde på sonen skal være min. 6 meter målt fra vassdragets normalvannstand, min. 4 av disse ligge på fulldyrka eller overflatedyrka areal

§19 Fangdam

- «Tilfredsstillende renseseffekt» eneste kravet i forskriften
- Uklart når det gjelder krav til utforming og skjøtsel

§20 Spredning av husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesongen

- Kun tilskudd når spredning av all husdyrgjødsel som foretaket disponerer skjer før 15. august
- Dispensasjon fra fristen?

§21 Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

- Krav til min. 5 kg total-N i husdyrgjødsel per dekar
- Uklart om bruk av tankvogn kan utelukkes
- Frist 15. august
- Må avklare hvordan søknader om dispensasjon skal håndteres

§22 Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding

- Ny ordning fra 2019
- Frist 15. august
- Dispensasjon fra fristen?

§23 Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

- Ekstra tilskudd i forbindelse med spredning i vår-/vekstsesongen, nedlegging/nedfelling, eller rask nedmolding

Veiledningsheftet for miljøtilskudd

Oppdateres av FM før hver søknadsomgang, etter samråd med faglagene/Landbruksforum Nordland.

Gir informasjon til søker og kommunen om hvert enkelt tiltak:

- Formål og funksjonskrav
- Hva forskriften bestemmer
- Utdypende om tiltaket
- Skjøtselsråd
- Foreløpig sats for tilskudd og eventuelle avgrensinger

Om å vurdere måloppnåelse

Enten:

- Vurdere miljøtilstanden før og etter gjennomføring av tiltak.

Eller:

- Vurdere omfanget av iverksatte tiltak med kjent effekt.

Kontroll av miljøtilskudd t.o.m. søknadsomgangen 2018

Søkers oppfyllelse av:

- **Grunnvilkårene i §3** - berettiget PT, krav om gjødslingsplan, krav knytta til ev. bruk av plantevernmidler
- **Kravene til gjennomføringen** - fastsatt i veiledningsheftet for hvert enkelt tiltak

Kontroll av miljøtilskudd f.o.m. søknadsomgangen 2019

L-dir. i e-post til FM:

- «Det som er bestemmende for søker skal defineres i forskriften.» (jf. foran)

L-dir. i instruksen (s. 13 og 14):

- Ikke generelt krav om skjøtselsplan, men (----) «kulturminneloven gir regional kulturminnemyndighet avgang til å kreve skjøtselsplan»
- «Tiltakshaver vil dermed heller bli målt på resultatene av tiltaket framfor planleggingen av tiltaket»
- «Grunnlaget for kontroll skal følge om tiltaket har oppnådd tilfredsstillende resultat.»
- «Kontrollen må da likevel gå på om resultatet ved tiltaket er tilfredsstillende»

Svar på spørsmål om miljøtilskudd:

Elisabeth Utstøl Pettersen

fmnoepe@fylkesmannen.no

75 54 78 45

Åsa Hellem

fmnoahe@fylkesmannen.no

75 54 78 83

Arne Farup

fmnoafa@fylkesmannen.no

75 54 78 44

Husk høringsfristen
1. april

Takk for meg!

Fylkesmannen i Nordland

Arne Farup

seniorrådgiver/landbruks- og reindriftsavg.
fmnoafa@fylkesmannen.no
75 54 78 44

Facebook [FylkesmannenNO](#)

Twitter [FMNordland](#) [#fmno](#)

Nettside fylkesmannen.no/nordland